

Функціональність класичних зразків та їхніх ремінісценцій у рецепції письменників

С. В. Наместюк

*кандидат філологічних наук, кафедра іноземних мов ВДНЗУ України,
Буковинський державний медичний університет;
e-mail: lapetitelarousse83@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5572-0046>*

Будучи полісемантичним за своєю генезою явищем, література перебуває в систематичному процесі конструктивних перетворень попереднього досвіду, базується на транзиті багатовікових традицій, на функціонуванні ТСО (теорія традиційних сюжетів та образів). Мета нашої роботи це аналіз загальної проблематики рецепції, трансформації та нового генерування тесту-сиквелу на прикладах порівняння творчості М. Гоголя та М. Булгакова. Розглянуті методології уможливили новий погляд на рецепцію та функціональність класичних зразків. Використані рецептивна платформа, теорія ТСО, теорія інтертекстуальності, наратологічний аспект, тощо, дали підґрунтя для нових, досі ще не досліджених наукових висновків. Відомі традиційні мотиви, сюжети, персонажі займають у теорії транзитивності свою нішу, не втрачаючи актуальності завдяки нескінченному діалогу «автор – реципієнт». Цей культурологічний транзит має свої закономірності, що викарбовується у рецептивному сегменті науки про літературу, починаючи з проблеми розуміння тексту, що сходять аж до розшифрування екзегези. М. Булгакову як класичному письменнику, що формувався у кризовому часі та хиткому просторі, довелося не лише успадковувати традицію, але й ревно оберігати її від немотивованого літературного блюзнірства радикально нових часів. Саме він у своєму творчому ставленні до класичного матеріалу та його переробок виступає яскравим представником «касти охоронців традиції». Його останній роман, який увібрав у себе колосальну літературну спадщину – від легенд до класичного матеріалу, безперечно, дає нам право ідентифікувати цей головний булгаківський текст як метароман.

Функціональність класичних зразків та їхніх ремінісценцій у рецепції письменника апелюють до питання інтертекстуальності. У контексті теорії ТСО ми дослідили вплив М. Гоголя на творчість М. Булгакова. Йдеться про осучаснення гоголівського тексту, уможливлене численними мікроструктурними компонентами. Крім того, ми звернули увагу на театральні інтерпретації М. Гоголя, в яких завуальоване питання актуалізації класичного матеріалу. У фельетоні «Пригоди Чичикова» письменник контамінував найколіоритніших героїв М. Гоголя та за допомогою минулого висміяв реальність тогочасного.

Ключові слова: транзит традиції, реципієнт, «поштовховий» текст, рецептивний сегмент, внутрішня форма

Наместюк С. В. Функциональность классических образцов и их реминисценций в рецепции писателей

Будучи полисемантическим явлением за своим генезисом, литература находится в систематическом процессе конструктивных преобразований предыдущего опыта, базируется на транзите многовековых традиций, на функционировании ТСО. Цель нашей работы это анализ общей проблематики рецепции, трансформации и нового генерирования теста-сиквела писателями, на примере сопоставления работ Н. Гоголя и М. Булгакова. Рассмотренные методологии актуализировали новый взгляд на рецепцию и функциональность классических образцов. Использование рецептивной платформы, теории ТСО, теории интертекстуальности, наратологии и т.д., дали почву для новых, еще не исследованных научных выводов. Известны традиционные мотивы, сюжеты, персонажи занимают в теории транзитивности свою нишу, не теряя актуальности благодаря бесконечности диалога «автор – реципиент». Этот культурологический транзит имеет свои закономерности, изображается в рецептивном сегменте науки о литературе, начиная с проблемы понимания текста и до расшифровки экзегезы. Писателю, который формировался в кризисном времени и зыбком пространстве, пришлось не только наследовать традиции, но и ревностно оберегать ее от немотивированного литературного кощунства радикально новых времен. Именно он в своем творческом отношении к классическому материалу и его трансформациям выступает ярким представителем «касты охранников традиции». Его последний роман, который вобрал в себя колоссальное литературное наследие – от легенд до классического материала, безусловно, дает нам право идентифицировать этот главный булгаковский текст как метароман.

Функциональность классических образцов и их реминисценции в рецепции писателя апеллируют к вопросу интертекстуальности. В контексте теории ТСО мы исследовали влияние Гоголя на творчество М. Булгакова. Речь идет о осовременивании гоголевского текста, которое стало возможным благодаря присутствию микроструктурных компонентов. Кроме того, мы обратили внимание на театральные интерпретации Гоголя, в которых завуальирован вопрос актуализации классического материала. В фельетоне «Похождения Чичикова» М. Булгаков контаминировал колоритных героев Гоголя и с помощью прошлого высмеял реалии своего времени.

Ключевые слова: транзит традиции, реципиент, «толчковый» текст, рецептивный сегмент, внутренняя форма

Namestiuk S.V. The functionality of classic plots and their reminiscences in the writer's reception

Being a polysemantic phenomenon, the literature is in a systematic process of constructive transformations of previous experience, based on the transit of centuries-old traditions, on the functioning of TTP (theory of traditional plots). The purpose of our work is to analyze the general problems of reception, transformation and new generation of test sequels by the writers by juxtaposition of Gogol's and Bulgakov's novels. These methodologies provided a new perspective on the reception and functionality of classic designs. The use of the receptive platform, the theory of TTP, the theory of intertextuality, narratology, etc., have provided the basis for new, unexplored, scientific findings. The well-known traditional motives, plots, characters occupy their niche in the theory of transitivity, without losing relevance due to the endless dialogue «author – recipient». This cultural transit has its regularities, which are engraved in the receptive segment of the science of literature, beginning with the problem of understanding the text, which goes back to deciphering the exegesis. Bulgakov, as a classic writer, formed in a time of crisis and shaky space, not only had to inherit the tradition, but also zealously protect it from the unmotivated literary blasphemy of radically new times. It is in his creative attitude to classical material and his alterations that he is a striking representative of the «caste of the guardians of tradition». His latest novel, incorporating a tremendous literary legacy – from legends to classical material – undoubtedly gives us the right to identify this main Bulgakov text as a meta-romance.

The functionality of classical plots and their reminiscences at the reception of the writer appeal to the question of intertextuality. In the context of TCT theory, we examined M. Gogol's influence on M. Bulgakov's work. The update of the Gogol text, made possible by numerous microstructural components. In addition, we drew attention to the theatrical interpretations of M. Gogol, which veiled the issue of actualization of classical material. In the feuilleton «Chichikov Adventures», the writer contaminated M. Gogol's most colorful characters using the past ridiculed the realities of the day.

Keywords: the transit of tradition, recipient, «push» text, receptive segment, internal form

Ще Платон та Аристотель порушували філософські питання, що спиралися на різницю сприйняття проблеми співрозмовниками [1, с. 284]. Естетика сприйняття прочитаного, побаченого визнавала мистецтво як таке, що здатне до катарсису, первісно слугуючи аргументом для риторики. Проблему сприйняття у специфічному ракурсі досліджував у XVII ст. Г. Лейбніц, який увів до наукового обігу поняття перцепції та аперцепції (перцепція виступає загальною властивістю усіх речей, а аперцепція – нашою уявою про ці речі, тобто сприйняттям). Згодом А. Баугартен, послідовник Г. Лейбніца, пропонує власну версію – «Теорію про чуттєве знання», яка репрезентує принципи аргументації внутрішнього суб'єктивізму акту сприйняття. Згодом ця теорія знайшла продовження у дослідженнях інших науковців. Завершальним етапом закріплення основ рецептивної теорії є наукові праці І. Канта. На його думку, пізнання досягається шляхом сполучення споглядань і світосприйняття та являє собою апіорне впорядкування подій, що проявляється в конструюванні предметів на основі відчуття й аперцепції [11].

У подальшому становленні рецептивної теорії важливою була роль В. Дільтея [5]. Із виходом його праці «Історія духу» німецька інтелектуальна думка підготувала новий напрям у літературознавстві. Нарешті, констанська лекція Г. Яussa (1967) зафіксувала самостійність рецептивного методу, постулюючи феномен суб'єктивного сприйняття світу, культури, літературного тексту як нового наукового об'єкта.

У своїй лекції Г. Яусс презентував термін «горизонт очікувань», що позначав сукупність естетичних, соціально-політичних, психологічних та інших уявлень, які характеризують становлення автора до суспільства, а також ставлення читача до твору [15, с. 59]. Така позиція проектує й новий погляд на теорію запозичень, за вперш вона важлива при відповіді на запитання чому той чи інший автор наважився деформувати запозичену форму. Акцентуючи нероздільність історії та літератури, вчений співвідносив історичне і естетичне поняття, а також наголошував на вагомості часових контекстів. Лінгвіст спроектував структуру горизонту й діалогічності. Йдеться про увиразнення горизонтів читання: прогресивний – горизонт першого читання, ретроспективний – друге читання, конкретизація в зміні горизонту – історичне розуміння. Йому належить також ідея про естетичну ідентифікацію з літературними

героями та їх функціями (асоціативна, адміративна, співчутлива, катарсична, іронічна). Варто згадати про дискурс фікційного і реального в яуссівській концепції, рецепцію і вплив, традицію і вибір. У подальшому методологічну основу рецептивної теорії доповнили праці В. Ізера про імпліцитного читача («Імпліцитний читач», 1972), що слід інтерпретувати як потенційного, абстрактного адресата, здатного зрозуміти твір у процесі читання. Він прихований, антитетичний експліцитному читачеві. До того ж у працях В. Ізера йшлося про закладені в тексті функції послання (в ньому міститься імпліцитний читач). Неабиякий літературний резонанс мала стаття М. Наумана «До проблеми естетики впливу» [6]. Процес читання як діалог між автором та читачем інтерпретував надалі У. Еко, говорячи про так званий відкритий твір. [12]. На відміну від закритого, відкритий твір – це текст, що містить у своїй структурі можливості для творчої взаємодії із читачем [12; 13; 14]. Під цю категорію підпадає і матеріал ТСО (теорія традиційних сюжетів та образів).

Українські рецептивні студії розпочинаються з окремих питань, висвітлених І. Франком («Із секретів поетичної творчості», 1898) [9, с. 45-119.]. У XX ст. О. І. Білецький розвивав потєбніанську ідею про читача [2], [4, с. 9-16]. Наукові здобутки вченого продовжив І. Дзюба, який у цьому аспекті досліджував історичний досвід літературознавства, наголошуючи на науковій цінності лише окремих ідей. Крім того, слід відмітити наукові спостереження Г. Сивоконя, рецептивні студії М. Ігнатенка, дослідження процесу читання як соціокультурного феномену і категорії читача в книзі М. Зубрицької.

Зокрема, О. Потєбня, який певною мірою розширив та продовжив лейбніцьку теорію перцепції та аперцепції, розтлумачує сприйняття літературного матеріалу через призму «єдності й загальності образу» [7, 8, с. 25]. Він об'єктивує та розкриває «внутрішню форму» тексту, крізь діалог «творець – реципієнт»: «Слухач може значно краще мовця зрозуміти, що приховано за словом, і читач може краще самого поета досягнути ідею його твору» [8, с. 30]. Висновкові положення вченого також дотичні до теорії традиційних сюжетів, образів, мотивів, які дослідник пояснює довго тривалістю (традиційністю) функціонування твору та розумінням сенсу, який вкладений у цей твір.

Зрештою, важко не погодитися з максимою О. Потєбні, що слово і поетичний твір «кінчає тим, що перестає бути собою» [8, с. 30]. Саме з цим фактом і пов'язана креативність ТСО. Таким чином, процес написання форми, а потім її продуктивна рецепція іншими митцями – це не лише складний комунікативний механізм, але й нові можливості жанротворення. В даному контексті важлива думка

Р. Гром'яка, який, опираючись на вчення Р. Інгардена, обґрунтував «фікційність, інтенціональність мистецтва слова, <...> підняв закономірне питання про якість рецепції, її види і саморефлексію» [3, с. 45-48]. Таким чином, рецептивний горизонт тексту неможливо сприймати без урахування співвідношення його з минулою традицією. Спостереження Є. Мелетинського, О. Веселовського, В. Проппа, О. Фрейденберга, В'яч. Іванова, В. Топорова, Д. Затонського підтверджують це положення. Так, авторський науковий стиль Д. Затонського постає переконливим зразком такого підходу.

В аспекті теорії наративу рецептивна теорія означає читання тексту за допомогою компетенцій «імпліцитного», вбудованого читача. Метою означеного імпліцитного формату причитування тексту є виявлення саме авторських інтенцій та креативна полеміка з ними, що генерує нову форму. Базуючись на вищеназвані методології ми спробували окреслити паралелі між двома видатними письменниками Гоголь-Булгаков. Адекватно реконструйована реципієнтом-послідовником (Булгаковим) авторська ідея (Гоголя) справляє на нього першорядний вплив, робить повною мірою позитивним цей специфічний діалог.

Виразним прикладом функціональності транзитивних форм у літературній практиці М. Булгакова постає продовження «Мертвих душ» М. Гоголя – фейлетон «Пригоди Чичикова», де вживається прийом часового перенесення (пізніше, у 1934 р., М. Булгаков, як відомо, створив сценарій за «Мертвими душами», дозволивши собі деформувати персонасферу джерела, вилучивши з неї Коробочку). М. Булгаков опублікував свій невеликий фейлетон «Пригоди Чичикова» 24 вересня 1922 року в московській газеті «Накануне». Події відбуваються в Москві в 20-х рр., тобто в період НЕПу, коли, за словами Булгакова, настав «торговий ренесанс» та оживилися підприємці найрізноманітнішого гатунку.

Оскільки сюжетні пролонгації (продовження) створюються, відштовхуючись від питання «Що якби...?» (позначення-критерій А. Нямцу), мотивацією цієї дії переважно стає прагнення надати традиційному сюжету логічного завершення з позиції сучасності. Такі варіанти традиційних структур відповідають логіці еволюції персонажів у новій художній дійсності, зберігають основні риси традиційних ситуацій і мотивувань, які гарантують пізнаваність твору. Частіше за все продовжуються традиційні структури, побудовані за принципом «нанизування» колізій і ситуацій, об'єднаних наскрізним героєм. Осучаснення гоголівського тексту відбувається за допомогою прямої вказівки «на часовий континуум, який ускладнюється завдяки численним мікроструктурним компонентам».

У булгаківському фарсовому епізоді з участю «жартівника-сатани» неможливо не побачити негативної оцінки автора тих подій, які відбулися під впливом катастрофічного зламу попереднього устрою. Авторський сарказм М. Булгакова реалізує метафору подорожі: персонажі здійснюють реальний транзит зі зниклої епохи у нову дійсність. У своєму фейлетоні «Пригоди Чичикова» письменник контамінував найкolorитніших героїв Гоголя та за допомогою минулого висміяв реалії тогодення, які буквально копіювали попередні звичаї. Своєрідною формою «продовження» традиційних структур є «перенесення» загальновідомих колізій або персонажів у нову соціокультурну дійсність з одночасним акцентом на генетичний зв'язок свого героя з класичним зразком. Зазначимо, що «Пригоди Чичикова», де М. Булгаков «повідомляє» про подальше життя гоголівських персонажів у XX ст., за своєю жанровою формою може бути означений як фейлетон-сиквел.

Варто звернути увагу й на постику заголовка, оскільки в даному разі він також постає важливим формально-змістовим рівнем тексту, ефективним засобом переосмислення традиційних структур. Заголовки, можуть, наприклад, акцентувати факт осучаснення використаного традиційного матеріалу. Повна назва булгаківського фейлетону – «Пригоди Чичикова або мертві душі». Отже, інверсована назва означає, що твір перевертає кінець на початок, є продовженням, яке описує подальше життя гоголівських персонажів.

Доволі часто в творах М. Булгакова ідею задуманого можна прочитати в двох-трьох перших фразах, потім іде лише деталізація. У цьому прикладі достатньо прочитати перші слова «прологу», щоб відчувати трагічний сенс на перший погляд доволі жартівливого твору. Потішник-сатана відкрив браму пекла, та все його військо-ватага кинулась на нову країну... Що ж може трапитися з державою, в якій хазяйнують слуги диявола? – таке риторичне питання виникає в кожного реципієнта.

Як бачимо, в процесі функціонування ТСО роль класики з точки зору діахронії та синхронії стає багатозначною, культурно-історичні та інші контексти виявляють характер її зближень та розходжень з епохою-реципієнтом. При цьому «характер переакцентуалізації традиційних поведінкових та аксіологічних моделей виявляється комплексом факторів, які в свою чергу тісно пов'язані з онтологічними домінантами історичного рухомого духовного континууму» [6, с. 145]. Особливої уваги потребують в цьому річці й театральні інтерпретації Гоголя, виконані М. Булгаковим із завуальованою актуалізацією класичного першоджерела. У Художньому театрі йшла його постановка «Мертвих душ» (1930-1932), де він дозволяв собі неабияку свободу «співтворчості» з генієм.

Хоча в ці роки видатному письменнику доводилося «стримувати своє творче дихання», оскільки, як і більшість письменників тієї епохи, він

вирішував питання, не пов'язані із творчістю, а саме переймався горезвісним «квартирним питанням», він міг утішитися тим, що при цьому принаймні жив знаннями та творчою уявою. М. Булгакову, як класичному письменнику, що формувалася у кризовому часі та хиткому просторі, довелося не лише успадковувати традицію, але й ревно оберігати її від немотивованого літературного блюзнірства радикально нових часів. Саме він у своєму творчому ставленні до класичного матеріалу та його переробок постає яскравим представником «касти охоронців традиції». М. Науман у коментарі до булгаковських студій славіста Р. Янгирова наводить головний висновок дослідника про те, що «письменник жадібно поглинав і перетравлював усю матерію, всю сукупність наявної культури, і було б дивно, якби він, живучи в Києві та Москві і виявляючи інтерес до мистецтва і кіно, не переплавляв це в мові своєї прози»[6]. Його останній роман, який увібрав у себе колосальну літературну спадщину – від легенд до класичного матеріалу – безперечно, дає нам право ідентифікувати цей

головний булгаківський текст як мета роман, який неодноразово «переписується».

Таким чином, аналіз транзитивної сюжетної фабули з точки зору рецептивних засад, разом з теорією персоносфери та нарративу, крім того, що суттєво розширює вектори сучасної теорії, пропонує нові критерії визначення новоутворених жанрових форм літератури. Рецепція є посередником між сучасністю та минулим, механізмом збереження і передачі досвіду, який мотивує реальне життя культури. Звідси, висновуємо, що головною причиною наслідування художнього спадку є типові реалії культурно-історичної дійсності. Саме вони «реанімують» конкретні явища світової культури. В залежності від відстані між часом написання твору та епохою-реципієнтом традиційні форми видозмінюються. При цьому певною мірою змінюється й первинна актуальність проблематики. Констатуємо, що за своєю жанровою формою булгаковські продовження творчості Гоголя можуть бути означені як фейлетони-сиквели. Дана класифікація жанрів та аналіз їх трансформацій є актуальним напрямом для подальших досліджень.

Література

1. Аристотель. Поэтика // Аристотель. Сочинения: в 4 т. М.: Мысль, 1983. Т. 4. С. 645–680.
2. Белецкий А.И. Русская литература и античность. Взаимосвязи и взаимодействия национальных литератур. М.: Наука, 1961. С. 174–179.
3. Гром'як Р. Проблема включення українських традицій у сучасну наратологію. *Studia methodologica: наук. зб.* Тернопіль: ТНПУ, 2005. Вип. 16. С. 10–20.
4. Дзюба І. Білецький і Потебня. (Ідеї О. Потебні в працях І. Білецького). *Слово і час*. 1994. № 11/12. С. 9–16.
5. Дильтей В. Типы мировоззрения и обнаружения их в метафизических системах. *Новые идеи в философии: сб. статей*. СПб.: Образование, 1912. №1. С. 47–98.
6. Науман М. Литературное произведение и история литературы. М.: Радуга, 1984. 233 с.
7. Потебня А.А. Слово и миф. М.: Правда, 1989. 282 с.
8. Потебня О. Думка й мова (фрагменти). *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературо-критичної думки ХХ ст.* Львів: Літопис, 1996. С. 25–39.
9. Франко І.Я. Інтернаціоналізм і націоналізм у сучасних літературах. Франко І.Я. Зібрання творів: в 50 т. Київ: Наук. думка, 1976. Т. 31. С. 33–44.
10. Червінська О.В., Зварич І.М., Сажина А.В. Психологічні аспекти актуальної рецепції тексту: Теоретико-методологічний погляд на сучасну практику словесної культури: наук. посібник. Чернівці: Книги–XXI, 2009. 284 с.
11. Червінська О.В. Рецептивні ресурси тексту та психологічний потенціал читача. *Питання літературознавства: наук. зб.* Чернівці: Рута, 2008. Вип. 76. С. 109–116.
12. Эко У. Искусство и красота в средневековой эстетике. СПб.: Алетейя, 2003. 256 с.
13. Яусс Х.Р. История литературы как провокатор литературоведения. *Новое лит. обозрение*. 1995. № 12. С. 34–84.
14. Górski K. Aluzja literacka. Istota zjawiska i jego typologia. *Stylistyka polska*. Warszawa, 1973. 280 s.
15. Jassus H.R. Literaturgeshihte als Provocation Literaturwihssenshaft. Konstanz, 1967. 296 s.

References

1. Aristotel (1983). *Poetika* // Aristotel. *Sochineniya*: v 4 t. [Aristotel. Works: in 4 vol]. Moscow : Mysl, Vol. 4, pp. 645–680.
2. Belecki, A. I. (1961) *Russkaya literatura i antichnost. Vzaimosvyazi i vzaimodejstviya nacionalnyh literatur*. [Belecki A. The Russian literature and the Antiquity] [The interconnexion and the interaction of national literatures]. Moscow: Nauka, pp. 174–179.
3. Gromyak, R. (2005) *Problema vklyuchennya ukrayinskih tradicij u suchasnu naratologiyu*. [Grom'yak R. The problem of the introduction of Ukrainian traditions in the modern naratology]. *Studia methodologica: nauk. zb.* Ternopil: TNPU. Vol. 16, pp. 10–20.
4. Dzyuba, I. (1994) *Bileckij i Potebnya. (Ideji O. Potebni v pracyah I. Bileckogo)*. [Dzyuba I. The ideas of O. Potebnia in I. Biletski's works] *Slovo i chas*. № 11/12, pp. 9–16.
5. Diltej, V. (1912) *Typy mirovozreniya i obnaruzeniya ih v metafizicheskikh sistemah*. [Diltej V. The types of mentality and their presence in methaphisical systems]. *Novye idei v filosofii: sb. statej*. SPb.: Obrazovanie, №1, pp. 47–98.

6. Nauman, M. (1984) Literaturnoe proizvedenie i istoriya literatury. [Nauman M. Literary artworks and the history of literature]. Moscow : Raduga.
7. Potebnya, A.A. (1989) Slovo i mif. [Potebnya A. The word and the Myth] Moscow : Pravda.
8. Potebnya, O. (1996) Dumka j mova (fragmenti). [Potebnya A. The thought and the word (fragments)] Slovo. Znak. Diskurs. Antologiya svitovoyi literaturo-kritichnoyi dumki XX st. Lviv: Litopis, pp. 25–39.
9. Franko, I.Ya. (1976) Internacionalizm i nacionalizm u suchasnih literaturah. [Franko I. Internationalisms and nationalisms in the modern literature] Franko I.Ya. Zibrannya tvoriv: v 50 t. Kiyiv: Nauk. dumka,. Vol. 31, pp. 33–44.
10. Chervinska, O.V., Zvarich, I.M., Sazhina, A.V. (2009) Psihologichni aspekti aktualnoyi recepciyi tekstu [Chervinska O. Psychological aspects of the texts' actual reception]: Teoretiko-metodologichnij poglyad na suchasnu praktiku slovesnoyi kulturi: nauk. posibnik. Chernivci: Knigi–HHI.
11. Chervinska, O.V. (2008) Receptivni resursi tekstu ta psihologichnij potencial chitacha. [Chervinska O. Receptive resources to the text and the psychological potential of the reader]. Pitannya literaturoznavstva: nauk. zb. Chernivci: Ruta,. Vol. 76, pp 109–116.
12. Eko, U. (2003) Iskusstvo i krasota v srednevekovoj estetike.[Eko U. Art and beauty in medieval aesthetics].SPb.: Aletejya.
13. Yauss, H.R. (1995) Istoriya literatury kak provokator literaturovedeniya. [Yauss H. The history of literature as a provocator of literary criticism]. Novoe lit. obozrenie.. № 12, pp. 34–84.
14. Gorski K. (1973) Aluzja literacka. Istota zjawiskai j ego typologia. [Gorski K. Literary allusion. The essence of the phenomenon and its typology]. Stylistyka polska. Warszawa,.
15. Jassus, H. R. (1967) Literatur geshihteals Provocation Literaturwihssenschaft. [Jassus H. Literature served as Provocation of Literary Studies]. Konstanz

Наместюк Світлана Валеріївна, кандидат філологічних наук, кафедра іноземних мов ВДНЗУ України, Буковинський державний медичний університет (Театральна площа, 2, Чернівці, Україна); e-mail: lapetitarousse83@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5572-0046>

Наместюк Светлана Валерьевна, кандидат филологических наук, кафедра иностранных языков ВГУЗУ Украины, Буковинский государственный медицинский университет (Театральная площадь, 2, Черновцы, Украина); e-mail: lapetitarousse83@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5572-0046>

Namestiuk Svitlana, PhD in Philology, Department of Foreign Languages, Bukovinian State Medical University (Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine); e-mail: lapetitarousse83@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5572-0046>